

رابطه خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی با انعطاف‌پذیری روانشناختی و پرخاشگری در دانش‌آموزان

فرزانه السادات رضوی^۱، نجمه سدرپوشان^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۲/۰۳ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۴/۲۷

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر تعیین رابطه علی بین متغیرهای پرخاشگری و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی با خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی دختران دانش‌آموز متوسطه دوم شهر یزد بود. ۴۷۶۹ نفر از دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه ناحیه دو یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش شامل پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۷۸)، پرسشنامه انعطاف‌پذیری روان‌شناختی (پذیرش و عمل) راس هریس (۲۰۰۰) و پرسشنامه خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی بتز و تایلور (۱۹۹۶) بودند. طرح پژوهشی همبستگی (از نوع تحلیل ساختاری) بود. داده‌ها از روش الگویابی معادلات ساختاری (SEM) و استفاده از نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۵ و AMOS ویراست ۲۰ تحلیل شدند. نتایج تحلیل، برازندگی مدل فرضی را پس از برخی شاخص‌های اصلاحی برای کوواریانس بین خطاهای مربوط به خود‌ارزیابی و هدف‌گذاری تأیید کردند و نشان داد پرخاشگری بر خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی دانش‌آموزان تأثیر منفی و معنی‌دار و انعطاف‌پذیری روانشناختی بر خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و معنی‌دار دارد. با توجه به اهمیت خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی دانش‌آموزان در تعیین مسیر تحصیلی، بایستی به عوامل تأثیرگذار بر آن از جمله متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش توجه نمود.

کلیدواژه‌ها: پرخاشگری، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر

۱. کارشناسی ارشد مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران
۲. استادیار گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

تغییرات ساختاری و روان‌شناختی که در دوران بلوغ برای نوجوانان و دانش‌آموزان رخ می‌دهد، بحران اساسی رشدی محسوب می‌شود (باتلر^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). پرخاشگری عبارت است از حالت منفی ذهن با نقص‌ها و انحراف‌های شناختی و رفتارهای ناسازگارانه و همچنین به رفتار آشکار اعم از فیزیکی و کلامی اطلاق می‌شود که منجر به آسیب رساندن به شخص، شیء و یا سیستم دیگر می‌شود (هلر^۲، ۲۰۲۲). هلر پرخاشگری را یکی از مهمترین مشکلات دوره نوجوانی در همه فرهنگها معرفی کرده و آن را به عنوان آمادگی برای ابراز خشم تعریف می‌کنند. پرخاشگری به شیوه‌های مختلف ابراز می‌گردد؛ گاهی به صورت خشم فرو خورده میشود و گاهی به افراد و اشیاء بیرونی معطوف میگردد (هلر، ۲۰۲۲). از آنجا که همزمان با تغییرات شناختی، فرد نوجوان دوره بلوغ و تغییرات هورمونی و فیزیولوژیکی ناشی از آن را سپری می‌کند، احتمال بروز پرخاشگری در او زیاد می‌شود (اولیویرا و بکر^۳، ۲۰۲۲). این در حالی است که پرخاشگری می‌تواند پیامدهای منفی زیادی از جمله تصویر ذهنی منفی در میان همسالان و آموزگاران، طرد از سوی همسالان، افت تحصیلی، مصرف مواد، مشکلات ارتباطی با خانواده و بزهکاری برای نوجوانان در پی داشته باشد (اولیویرا و بکر، ۲۰۲۲). در واقع، در این سنین است که بسیاری از نیازهای افراد آشکار می‌شوند و عدم ارضای آنها می‌تواند به افزایش مشکلات سلامت روانی در نوجوانان منجر شود. نیازها به عنوان خوراک درونی و روانشناختی شناخته می‌شوند که برای نمو و دوام روانشناختی و بهزیستی و انسجام زندگی نوجوانان ضروری هستند (مانوتاس و همکاران^۴، ۲۰۲۲). همچنین رفتارهای پرخاشگرانه نوجوانان در فرهنگهای مختلف با رفتارهای ضد اجتماعی در دوره بزرگسالی رابطه نزدیک دارند (رابل-هایدار و همکاران^۵، ۲۰۲۱). از عواملی که می‌تواند مانع از تبدیل خشم به پرخاشگری شود، انعطاف‌پذیری روانشناختی است. در حقیقت طبق این دیدگاه، خشم و قضاوت احساسات زودگذر ما هستند که مانند ابرهای آسمان یا فصل‌های در حال تغییر، می‌آیند و می‌روند و می‌توان با ذهن آگاهی، پذیرش، گسلش، تمرکز بر ارزش‌ها مانع از تبدیل شدن احساس خشم به پرخاشگری ناکارآمد شد (بیرن و کولن^۶، ۲۰۲۳). نتایج بررسی‌های دیکسون و همکاران نشان می‌دهد دلیل نشان دادن تعصب و پرخاشگری به دیگران از سه چیز نشات می‌گیرد: ناتوانی نسبی در اتخاذ چشم انداز دیگران، ناتوانی در احساس درد دیگران و ناتوانی در گشودگی هیجانی. و افزایش انعطاف‌پذیری روان‌شناختی می‌تواند بر هر سه عامل اثر بگذارد (دیکسون و هیز^۷، ۲۰۲۲). منظور از انعطاف‌پذیری روانشناختی توانایی تماس با لحظه لحظه‌های زندگی و تغییر یا تثبیت رفتار است، رفتاری که بر حسب موقعیت، همسو با ارزش‌های فرد باشد (بورگس و همکاران^۸، ۲۰۲۲).

1. Butler, Preetha Purushothaman
2. Haller
3. Oliveira & Bakker
4. Manotas and et al
5. Robles-Haydar and et al
6. Byrne & Cullen
7. Dixon & Hayes
8. Borges and et al

فرآیندهای دستیابی به انعطاف‌پذیری روانشناختی از شش اصل کمک می‌گیرند تا افراد بتوانند به انعطاف‌پذیری برسند: گسلش شناختی، پذیرش، تماس با لحظه اکنون، خویشتن مشاهده‌گر، ارزشها و اقدام متعهدانه (بیرن و کولن، ۲۰۲۳). الگوهای رفتاری سازگارانه مطابق با تغییرات محیطی و توانایی تغییر مجموعه شناختی آن، قسمت اصلی سازگاری حاصل از انعطاف‌پذیری شناختی است (بورگس و همکاران، ۲۰۲۲). انعطاف‌پذیری روانشناختی می‌تواند فکر و رفتار فرد را در پاسخ به تغییرات شرایط محیطی سازگار کند بر این اساس، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی با بهزیستی روانی و آسیب‌پذیری در طیف گسترده‌ای از ناراحتی که شامل افسردگی، اضطراب و ناراحتی‌های روانی عمومی می‌شود، رابطه دارد (اوسوبینی و همکاران^۱، ۲۰۲۱). در حقیقت انعطاف‌پذیری با نوآوری و خلاقیت ارتباط دارد. پژوهش سپاه منصور و همکاران نشان می‌دهد که بین خلاقیت و تفکر واگرا و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی رابطه وجود دارد (سپاه منصور، اورکی، یزدانی کوچانی، ۱۳۹۹).

یکی از عوامل احتمالی ایجاد‌کننده پرخاشگری در نوجوانان فشارهای زیادی است که باید در مسیر انتخاب رشته تحصیلی و رشته شغلی آینده خود متحمل شوند. در حقیقت انسان بودن سخت است و نوجوان بودن راحت‌تر از آن نیست (رابل-هایدار و همکاران، ۲۰۲۱). در واقع، دوره نوجوانی زمان تصمیم‌گیری‌های بزرگی مانند انتخاب رشته تحصیلی است که می‌تواند آینده شغلی و بخش بزرگی از زندگی فرد را تحت تاثیر قرار دهد. تصمیم‌گیری شغلی عملی مهم و دشوار می‌باشد و بیش از یک روش وجود دارد که افراد را به تصمیم‌گیری‌های مختلفی که دارند نزدیک می‌کند. یکی از این جنبه‌ها می‌تواند خودکارآمدی باشد که تصمیم‌گیری شغلی را تسهیل می‌کند (دیشمن و همکاران^۲، ۲۰۱۹).

شغل برای هر فرد به عنوان عامل تشکیل‌دهنده هویت اجتماعی، منبع تأمین نیازهای زندگی و تشکیل‌دهنده روابط اجتماعی محسوب می‌شود (بکر و د وریس^۳، ۲۰۲۱). تصمیم‌گیری شغلی مناسب امری مهم برای افراد جویای شغل است (لنت و همکاران^۴، ۲۰۲۲). فرد با تصمیم‌گیری شغلی علاوه بر اینکه شغلی را انتخاب می‌کند، سبک زندگی مخصوصی را نیز انتخاب می‌کند و آگاهانه یا ناخودآگاه مواردی مانند مقام، نیاز به ادامه تحصیل، مهارت گذراندن اوقات فراغت و محیط شغلی خود را انتخاب می‌کند (لنت و همکاران، ۲۰۲۲). در واقع درگیری تصمیم‌گیری شغلی مجموعه عملیاتی است که فرد ضمن تعیین شغل، از جانب خود متکلف می‌شود که با انجام رفتارهای ضروری و بهره‌گیری از انتخاب خود به مرحله اجرا برسد (ونگ و همکاران^۵، ۲۰۱۸). خودکارآمدی یک ساختار شناختی مهم در ارتباط با عملکرد افراد است و به معنای ارزیابی فرد از توانایی‌های خود برای ایفای نقش در موقعیت‌های مختلف است. افراد نیاز دارند تا برای عملکرد موثر، به توانمندی‌های خود اعتماد کنند (افشاری، ابراهیمی، حدادی، ۲۰۲۲). خودکارآمدی تصمیم‌گیری

1. Usubini and et al
2. Dishman and et al
3. Bakker & de Vries
4. Lent and et al
5. Wang and et al

مسیرشغلی به عنوان یک اصطلاح عمومی و به منظور توصیف باورهای فرد درباره توانایی انجام وظایف مختلف مسیر شغلی و رفتارهایی مرتبط به تصمیم‌گیری مسیرشغلی، استفاده میگردد (جانگ و یو^۱)، ۲۰۲۲). خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی یعنی میزانی از باور فرد به اینکه در انجام کامل وظایف ضروری تصمیم‌گیری مسیر شغلی میتواند موفق عمل کند (جانگ و یو، ۲۰۲۲). پژوهش شعبان نژاد و همکاران (۱۴۰۰) که روی ۲۹۱ نفر از زنان مراجعه کننده به یک مرکز درمان ناباوری انجام شد نشان داد که بین انعطاف پذیری روانشناختی و خودکارآمدی آنها رابطه وجود دارد. همچنین پژوهش سیارپور و همکاران (۱۳۹۰) که در بین ۲۹۹ نفر از دانش آموزان دبیرستانی شهر همدان انجام شد نشان داد که بین پرخاشگری و خودکارآمدی ادراک شده آنها رابطه وجود دارد. همچنین در پژوهشی که یازیچی و مورگان (۲۰۲۲) روی ۴۴۲ ورزشکار زن و مرد در کشور ترکیه انجام دادند، نشان داد که بین انعطاف پذیری شناختی و پرخاشگری رابطه وجود دارد. بنابراین پژوهش حاضر به دنبال ارائه مدلی اکتشافی در خصوص رابطه علی متغیرهای پیش بین با خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی است.

روش

این پژوهش به لحاظ روش کاربردی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش همه دانش آموزان دختر متوسطه ناحیه دو شهر یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بودند. در این پژوهش از نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده شد. به این صورت که از ناحیه دو مدرسه دخترانه و از هر مدرسه دو کلاس و از هر کلاس همه دانش آموزان انتخاب شدند. تعداد ۲۲۸ پرسشنامه تکمیل شد، که از این تعداد، ۲۶ نفر به برخی از سؤال‌ها پاسخ نداده بودند و حذف شدند. بدین ترتیب در نهایت حجم نمونه به ۲۰۲ نفر رسید.

ابزار

الف: پرسشنامه پرخاشگری باس و پری^۲:

این پرسشنامه توسط باس و پری در سال ۱۹۷۸ تهیه شده است و یک ابزار خود گزارشی است که شامل ۲۹ عبارت و چهار زیر مقیاس است، که عبارت است از پرخاشگری بدنی (PA) پرخاشگری کلامی (VA)، خشم (A)، و خصومت (H)، آزمودنی‌ها به هر یک از عبارات در یک طیف ۵ درجه ای از: کاملاً شبیه من است (۵)، تا حدودی شبیه من است (۴)، نه شبیه من است نه شبیه من نیست (۳)، تا حدودی شبیه من نیست (۲)، تا به شدت شبیه من نیست (۱). دو عبارت ۹ و ۱۶ به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند. نمره کل برای پرخاشگری با مجموع نمرات زیرمقیاس‌ها بدست می‌آید.

پرسشنامه پرخاشگری دارای اعتبار و روایی قابل قبولی است. نتایج ضریب بازآزمایی برای چهار زیرمقیاس (با فاصله ۹ هفته) ۰/۸۰ تا ۰/۷۲ و همبستگی بین چهار زیرمقیاس ۰/۳۸ تا ۰/۴۹ بدست آمده است. جهت سنجش اعتبار درونی مقیاس از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج نشانگر همسانی درونی زیرمقیاس پرخاشگری بدنی ۰/۸۲، پرخاشگری کلامی ۰/۸۱، خشم ۰/۸۳ و خصومت ۰/۸۰ بود. اعتبار این پرسشنامه در پژوهش حاضر ۷۸ درصد محاسبه شد.

ب- پرسشنامه انعطاف‌پذیری روان‌شناختی (پذیرش و عمل)^۱

پرسشنامه انعطاف‌پذیری روان‌شناختی توسط هیز (۲۰۰۰) تهیه شده است. این پرسشنامه شامل ۱۹ سؤال طیف نمره‌گذاری آن از نوع لیکرت ۷ موردی می‌باشد. این پرسشنامه سازه‌ای را می‌سنجد که به تنوع، پذیرش، اجتناب تجربی و انعطاف‌پذیری روان‌شناختی بر می‌گردد. نمرات بالاتر نشان دهنده انعطاف‌پذیری روانی بیشتر است و مشخصات روان‌سنجی نسخه اصلی بدین شرح است. نتایج ۲۸۱۶ شرکت‌کننده در طول ۶ نمونه‌نشان داد که این ابزار پایایی، روایی و اعتبار سازه رضایت‌بخشی دارد. نتایج نشان داد که پرسشنامه پذیرش و عمل به صورت همزمان، دامنه‌ای از نتایج سلامت ذهنی تا میزان غیبت از کار را پیش‌بینی می‌کند که همسان با نظریه زیربنایی‌اش است. این ابزار همچنین اعتبار تمییزی مناسبی را نشان می‌دهد. روایی و پایایی: مشخصات روان‌سنجی نسخه اصلی پرسشنامه بدین شرح است: میانگین ضریب آلفا ۰/۸۴ (۰/۷۸-۰/۸۸) و پایایی بازآزمایی در فاصله ۳ و ۱۲ ماه به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۷۹ به دست آمد (عباسی، فتی، مولودی و ضرابی، ۱۳۹۱). اعتبار این پرسشنامه در پژوهش حاضر ۷۹ درصد محاسبه شد.

ج- پرسشنامه خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی بتز و تایلور

این پرسشنامه دارای ۲۰ سؤال بوده و هدف آن ارزیابی خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی از ابعاد مختلف (خودارزیابی صحیح، جمع‌آوری اطلاعات شغلی، انتخاب هدف، برنامه‌ریزی برای آینده، حل مسئله) می‌باشد. فرم کوتاه مقیاس خودکارآمدی در تصمیم‌گیری شغلی در سال ۱۹۹۶ توسط بتز و همکاران به منظور ارزیابی باور فرد در مورد اینکه آیا قادر است با موفقیت تکالیف لازم برای تصمیم‌گیری شغلی را به انجام برساند، طراحی شده است. این آزمون بر پایه نظریه کرایت (۱۹۸۷) که پنج مولفه را در تصمیم‌گیری شغلی شامل خودارزیابی صحیح، جمع‌آوری اطلاعات شغلی، انتخاب هدف، برنامه‌ریزی برای آینده و حل مسئله، دخیل می‌داند را در بر می‌گیرد. طیف نمره‌گذاری این پرسشنامه از نوع لیکرت پنج‌گزینه‌ای بوده است. در پژوهش باوی و همکاران (۱۳۸۹) این پرسشنامه بر روی ۵۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز اجرا گردید و پایایی آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمد که ضریب مطلوبی برای این پرسشنامه محسوب می‌شود. روایی محتوای پرسشنامه توسط پنج نفر از اساتید روانشناسی و مشاوره تأیید و ضریب توافق بین آنها ۷۶ درصد به دست آمد. اعتبار این پرسشنامه در پژوهش حاضر ۸۱ درصد محاسبه شد.

نتایج

هدف، تحلیل آماری بررسی رابطه خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی با انعطاف‌پذیری روانشناختی و پرخاشگری در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر یزد است که در ابتدا به بررسی شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش می‌پردازیم.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
۲۰۲	۱۹.۷۶	۶۸۸.۱۲
۲۰۱	۸۱.۱۰۲	۱۹۳.۱۸
۲۰۲	۷۹.۷۸	۸۰۲.۸

همانطور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود شاخص‌های آماری میانگین، انحراف استاندارد برای متغیرهای پژوهش محاسبه شده است.

جهت اطمینان از برقراری مفروضه‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف جهت برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع نمرات متغیرهای پژوهش استفاده شده که در جدول (۲) مشهود است:

جدول ۲: نتایج آزمون نرمالیتی کلموگروف-اسمیرنوف

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خودکارآمدی شغلی	انعطاف‌پذیری روانشناختی	پرخاشگری
۲۰۲	۱۹.۷۶	۶۸۸.۱۲	۲۰۲	۲۰۲	۲۰۱
۲۰۱	۸۱.۱۰۲	۱۹۳.۱۸	۷۹.۷۸	۸۰۲.۸	۱۹۳.۱۸
۲۰۲	۷۹.۷۸	۸۰۲.۸	۷۷۵.	۹۳۰.	۰۱۴.۱
۲۰۲	۷۹.۷۸	۸۰۲.۸	۵۸۶.	۳۵۲.	۲۵۵.

با توجه به سطوح معنی‌داری برای هر سه متغیر، فرض صفر مبنی بر نرمال بودن داده‌ها پذیرفته می‌شود.

جهت بررسی رابطه خودکارآمدی شغلی با پرخاشگری و انعطاف‌پذیری روانشناختی در دانش‌آموزان، آزمون ضریب همبستگی پیرسون مورد استفاده قرار گرفت که نتایج آن در جدول (۳) قابل مشاهده است.

جدول ۳: نتایج آزمون همبستگی پیرسون

خودکارآمدی شغلی		پرخاشگری		انعطاف‌پذیری روانشناختی	
ضریب همبستگی	۱	**۳۴۸-	**۴۰۴.	خودکارآمدی شغلی	سطح معنی داری
سطح معنی داری	۰۰۰.	۰۰۰.	۰۰۰.	پرخاشگری	ضریب همبستگی
ضریب همبستگی	**۳۴۸-	۱	۱۱۷-	انعطاف‌پذیری روانشناختی	سطح معنی داری
سطح معنی داری	۰۰۰.	۰۰۰.	۰۹۹.	پرخاشگری	ضریب همبستگی
ضریب همبستگی	**۴۰۴.	۱۱۷-	۱	انعطاف‌پذیری روانشناختی	سطح معنی داری
سطح معنی داری	۰۰۰.	۰۹۹.	۰۰۰.	پرخاشگری	ضریب همبستگی

** همبستگی در سطح ۰,۰۱ معنی دار است

طبق جدول (۳) ضریب همبستگی بین متغیرهای انعطاف‌پذیری روانشناختی و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی ۰,۴۰۴ است که با توجه به محاسبات جدول در سطح ۹۹ درصد معنی دار است. ضریب همبستگی بین متغیرهای انعطاف‌پذیری روانشناختی و پرخاشگری ۰,۱۱۷- است که با توجه به محاسبات جدول در سطح ۹۹ درصد معنی دار نشده است اما در سطح ۹۰ درصد می‌توانیم معنی داری آنرا اثبات کنیم. ضریب همبستگی بین متغیرهای پرخاشگری و خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی ۰,۳۴۸- است و حاکی از ارتباط معکوس این دو متغیر است که با توجه به محاسبات جدول در سطح ۹۹ درصد معنی دار است.

برای بررسی رابطه موجود میان هر سه متغیر ذکر شده، خط رگرسیون با متغیر وابسته خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی و متغیرهای مستقل پرخاشگری و انعطاف‌پذیری روانشناختی را برآزش می‌دهیم:

جدول ۴: خلاصه مدل رگرسیون

مدل	R	۲R
۱	۰۰۵۵	۰۰۲۵

این خط رگرسیون با توجه به نتایج جدول (۴) ۲۵٪ واریانس خودکارآمدی شغلی را تبیین می‌کند. به عبارتی ۲۵٪ واریانس خودکارآمدی شغلی توسط مولفه‌های انعطاف پذیری شغلی و پرخاشگری تبیین می‌شوند.

جدول ۵: نتایج آزمون رگرسیون

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی داری
رگرسیون	۷۷۴.۷۹۴۰	۲	۳۸۷.۳۹۷۰	۹۶۶.۳۲	۰۰۰.
باقی مانده‌ها	۱۰۷.۲۳۸۴۷	۱۹۸	۴۴۰.۱۲۰		
کل	۸۸۱.۳۱۷۸۷	۲۰۰			

چنانچه ملاحظه می‌شود در جدول (۵) معنی‌داری خط رگرسیون با توجه به سطح معنی داری ۰,۰۰۰ مربوطه تایید شده است. همچنین علامت منفی در خط رگرسیون در جدول (۵) نشان دهنده‌ی ارتباط معکوس متغیر پرخاشگری با متغیر وابسته خودکارآمدی شغلی است.

جدول ۶: نتایج مربوط به ضرایب رگرسیون

مدل	ضرایب استاندارد نشده		t	سطح معنی داری
	انحراف استاندارد	ضرایب استاندارد شده بتا		
(عرض از مبدا)	۰۴۸.۵۷	۷۴۰.۸	۵۲۷.۶	۰۰۰.
۱ پرخاشگری	۲۱۲-	۰۴۳.	-۴,۹۳۶	۰۰۰.
انعطاف پذیری روانشناختی	۵۱۹.	۰۸۹.	۸۲۷.۵	۰۰۰.

در جدول (۶)، ضرایب مربوطه به همراه سطح معنی داری (هرسه آن‌ها از ۰,۰۵ کوچکترند) دیده می‌شود که معنی داری آنها پذیرفته شده است.

بحث

نتیجه پژوهش نشان داد که پرخاشگری با خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی دانش‌آموزان رابطه منفی و معنی‌دار دارد. به این معنا که هر چه سطح پرخاشگری بالاتر است، خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی در سطح پایین‌تری قرار می‌گیرد.

نتایج این تحقیق با نتایج تحقیقات زوار و همکاران (۱۳۹۵)، سیگارچی و همکاران (۱۴۰۰) که در دختران دبیرستانی شهر تهران انجام شد همسو می‌باشد. همچنین این پژوهش با پژوهش سیارپور و همکاران (۱۳۹۰) که در بین ۲۹۹ نفر از دانش‌آموزان دبیرستانی شهر همدان انجام شد همسو می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، افرادی که از انعطاف‌پذیری روانشناختی بالایی برخوردار نیستند، در یافتن ارزش‌ها و چشم‌انداز زندگی دچار مشکلات عدیده‌ای می‌شوند. این دور شدن از ارزش‌ها وقتی با عدم ذهن آگاهی همراه می‌شود می‌تواند از یک سو به رفتارهای تکانشی و پرخاشگری منجر شود و از دیگر سو فرد را از اخذ تصمیم‌های مهم و اثرگذار زندگی همچون مسیر شغلی ناتوان سازد.

همچنین در این پژوهش مشخص شد که انعطاف‌پذیری روانشناختی با خودکارآمدی تصمیم‌گیری مسیر شغلی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.

نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های شعبان نژاد و نادری و حیدری و مشعل پور (۱۴۰۰) که روی ۲۹۱ نفر از زنان مراجعه‌کننده به یک مرکز درمان ناباوری انجام شد نشان داد که بین انعطاف‌پذیری روانشناختی و خودکارآمدی آنها رابطه وجود دارد، همسو بوده است.

در تبیین این یافته می‌توان گفت، یکی از مزایای انعطاف‌پذیری شغلی، پذیرش محدودیت‌ها و سختی‌های طبیعی و ناگزیر زندگی و برنامه‌ریزی هوشمند و اقدام بر اساس ارزش‌هاست. فردی که دارای انعطاف‌پذیری روانشناختی است به رفتارهای اجتنابی برای فرار از احساسات و افکار ناخوشایند متوسل نمی‌شود و برای چشم‌اندازها و آرزوهای خود مبارزه می‌کند. در واقع چنین فردی را احساساتی چون خشم یا نگرانی یا غم هدایت نمی‌کنند، بلکه ارزش‌ها و باورهای عمیق او هستند که در انتخاب‌های مهم زندگی همچون انتخاب رشته تحصیلی، انتخاب شغل و انتخاب همسر راهنمای چنین فردی هستند. در نهایت نتایج این پژوهش نشان داد که بین پرخاشگری و انعطاف‌پذیری روانشناختی رابطه وجود دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش یازیچی و مورگان (۲۰۲۲) روی ۴۴۲ ورزشکار زن و مرد در کشور ترکیه انجام دادند و نشان داد که بین انعطاف‌پذیری شناختی و پرخاشگری رابطه وجود دارد، همسو می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت افرادی که از انعطاف‌پذیری روانشناختی بالاتری برخوردارند، می‌توانند با احساسات و افکار منفی و خشم آگین خود گسلسازی ایجاد کنند و با توجه به ذهن آگاه تر بودن، از تبدیل احساسات و افکار خشم‌آلود به رفتار پرخاشگری ناکارآمد که با ارزش‌هایی چون شفقت و مهربانی تعارض دارد، جلوگیری نمایند. این افراد با استفاده از اصل پذیرش، به این باور رسیده‌اند که وجود اموراتی که دلخواه ما نیستند بخشی جدانشدنی از زندگی بشر است و در پاسخ به آنها باید به رفتارهای کارآمد ارزش مدار پایبند بود.

نتیجه گیری:

بر اساس پژوهش حاضر می‌توان گفت، خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی با انعطاف‌پذیری روانشناختی و پرخاشگری در دانش آموزان دختران دبیرستانی شهر یزد رابطه وجود دارد. براساس این یافته‌ها می‌توان پیش بینی کرد که با افزایش انعطاف‌پذیری روانشناختی دانش آموزان می‌توان خودکارآمدی تصمیم‌گیری شغلی را در آنها افزایش داد و پرخاشگری آنها را کاهش داد.

تشکر و قدردانی

از تمامی کارکنان و مسئولین آموزش و پرورش شهر یزد و نیز دانش آموزان گرامی و اولیا محترم آنها که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند.

منابع

- پورآوری، مینو، زندی پور، طیبه، و پورآوری، مرجان (۱۳۹۵). آموزش نظریه انتخاب و واقعیت‌درمانی موجب کاهش پرخاشگری نوجوانان با فرهنگ ایرانی. اولین کنفرانس بین‌المللی فرهنگ، آسیب‌شناسی روانی و تربیت، تهران.
- چگنی، لیلی، ابراهیمی، محمد اسماعیل، صاحبی، علی (۱۳۹۸). تأثیر آموزش تئوری انتخاب به والدین بر پرخاشگری فرزندان دانش‌آموز آنها در دوره ابتدایی. فصلنامه سلامت روان کودک، ۶(۱)، ۱۳۹۸. ص ۷۶-۶۵.
- دلفروز، سمیه. (۱۴۰۰). تدوین مدل بهزیستی روانی نوجوانان بر اساس ارضای نیازهای اساسی، رابطه والد-فرزند و مسئولیت‌پذیری با میانجیگری خودکارآمدی. پایان‌نامه دکتری. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی. گروه روان‌شناسی عمومی.
- ذوی‌الحیات، محمدرضا، نوربخش، پریوش، سپاسی، حسین (۱۳۹۶). ارتباط خودکارآمدی در تصمیم‌گیری شغلی و جو کاری اخلاقی با اثربخشی. مجله اخلاق در علوم و فن آوری. دوره ۱۲، شماره ۲.
- زوار، تقی، قاسم‌زاده، ابوالفضل، رادمنش، منصور، پارسا، شلر، مهدی‌زاده، جعفر (۱۳۹۵). نقش ویژگی شخصیتی روان‌رنجورخویی بر استرس و رضایت شغلی: سهم خودکارآمدی شغلی. فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی. سال یازدهم. شماره ۴۴. زمستان ۱۳۹۵.
- سپاه‌منصور، مزگان، اورکی، محمد، یزدانی کوجانی (۱۳۹۹). پیش‌بینی خودکارآمدی در تصمیم‌گیری شغلی بر اساس خلاقیت و سبک‌های تفکر. نشریه علمی ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی.
- سیگارچی، ریحانه، ابوالقاسمی، شهنام، تیزدست، طاهر، رحمانی، محمد علی (۱۴۰۰). ارائه مدل پرخاشگری بر اساس هوش هیجانی، تنظیم هیجانی، مهارت‌های ارتباطی، خودکارآمدی و عملکرد والدین با میانجی‌گری سبک دلبستگی ناایمن دوسوگرا. مجله مطالعات ناتوانی ۱۴۰۰ (۱۱): ۱۶۸.
- شعبانیان، آریانا، فضل‌علی، محسن، میرزائیان، بهرام (۱۴۰۰). نقش میانجی انعطاف‌پذیری روانشناختی در رابطه خودکارآمدی و رفتارهای ارتقاء‌دهنده سلامت در زنان ناباور. فصلنامه علمی پژوهشی ابن‌سینا. شماره سوم. پاییز ۱۴۰۰. مسلسل ۷۶.
- صداقت، مرادی، احمدیان (۱۳۹۳). بررسی اثربخشی آموزش گروهی شناختی-رفتاری کنترل خشم بر پرخاشگری دانش‌آموزان دختر پرخاشگر. فصلنامه علوم پزشکی. جلد ۲۴ شماره ۴.
- سیدمصطفی سیارپور، دکتر سیدمحمد مهدی هزاهو، دکتر محمد احمدپناه، دکتر بابک معینی. بررسی رابطه پرخاشگری و خودکارآمدی ادراک شده در دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر همدان. مجله مراقبت پرستاری و مامایی ابن‌سینا. ۱۳۹۰؛ ۱۹ (۲): ۱۶-۲۶.
- نادری، فرح، حیدری، علیرضا، مشعل‌پور، مرضیه (۱۳۹۰). رابطه انعطاف‌پذیری کنشی، عاطفه مثبت و منفی با خودکارآمدی زنان. مجله زن و فرهنگ. ۲۴(۷).

- Afshari E, Ebrahimi M I, Haddadi A. The Effect of Acceptance and Commitment Group Therapy on Emotional Divorce and Self-efficacy of Working Couples. *JCHR* 2022; 11 (4) :327-336
- Bakker, A. B., & de Vries, J. D. (2021). Job Demands-Resources theory and self-regulation: new explanations and remedies for job burnout. *Anxiety, Stress, and Coping*, 34(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/10615806.2020.1797695>
- Borges, L. M., Barnes, S. M., Farnsworth, J. K., Evans, W. R., Moon, Z., Drescher, K. D., & Walser, R. D. (2022). Cultivating psychological flexibility to address religious and spiritual suffering in moral injury. *Journal of Health Care Chaplaincy*, 28(sup1), S32–S41. <https://doi.org/10.1080/08854726.2022.2031467>
- Butler, G., & Purushothaman, P. (2020). Delayed puberty. *Minerva Pediatrica*, 72(6), 484–490. <https://doi.org/10.23736/S0026-4946.20.05968-X>
- Byrne, G., & Cullen, C. (2023). Acceptance and Commitment Therapy for Anger, Irritability, and Aggression in Children, Adolescents, and Young Adults: A Systematic Review of Intervention Studies. *Trauma, Violence & Abuse*, 152483802311673. <https://doi.org/10.1177/15248380231167393>
- Dishman, R. K., McIver, K. L., Dowda, M., Saunders, R. P., & Pate, R. R. (2019). Self-efficacy, beliefs, and goals: Moderation of declining physical activity during adolescence. *Health Psychology : Official Journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*, 38(6), 483–493. <https://doi.org/10.1037/HEA0000734>
- Dixon, M. R., & Hayes, S. C. (2022). On the Disruptive Effects of Behavior Analysis on Behavior Analysis: The High Cost of Keeping Out Acceptance and Commitment Therapy and Training. *Behavior Analysis in Practice* 2022, 1–7. <https://doi.org/10.1007/S40617-022-00742-4>
- Guerrini Usubini, A., Varallo, G., Granese, V., Cattivelli, R., Consoli, S., Bastoni, I., Volpi, C., Castelnuovo, G., & Molinari, E. (2021). The Impact of Psychological Flexibility on Psychological Well-Being in Adults With Obesity. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/FPSYG.2021.636933>
- Haller, J. (2022). Aggression, Aggression-Related Psychopathologies and Their Models. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 16. <https://doi.org/10.3389/FNBEH.2022.936105>
- Jung, Y. M., & Yoo, I. Y. (2022). Development and testing of the career decision-making self-efficacy scale for nursing students: a methodological study. *BMC Nursing*, 21(1). <https://doi.org/10.1186/S12912-022-01017-7>
- Lent, R. W., do Céu Taveira, M., Soares, J., Marques, C., Cardoso, B., & Oliveira, Í. (2022). Career decision-making in unemployed Portuguese adults: Test of the social cognitive model of career self-management. *Journal of Counseling Psychology*, 69(1), 121–127. <https://doi.org/10.1037/COU0000565>
- Manotas, M. C., González, D. M., Céspedes, C., Forero, C., & Moreno, A. P. R. (2022). Genetic and Epigenetic Control of Puberty. *Sexual Development : Genetics, Molecular Biology, Evolution, Endocrinology, Embryology, and Pathology of Sex Determination and Differentiation*, 16(1), 1–10. <https://doi.org/10.1159/000519039>
- Oliveira, V. E. de M., & Bakker, J. (2022). Neuroendocrine regulation of female aggression. *Frontiers in Endocrinology*, 13. <https://doi.org/10.3389/FENDO.2022.957114>
- Robles-Haydar, C. A., Martínez-González, M. B., Flórez-Niño, Y. A., Ibáñez-Navarro, L. M., & Amar-Amar, J. J. (2021). Personal and Environmental Predictors of Aggression in Adolescence. *Brain Sciences*, 11(7). <https://doi.org/10.3390/BRAINS111070933>
- Guerrini Usubini, A., Varallo, G., Granese, V., Cattivelli, R., Consoli, S., Bastoni, I., Volpi, C., Castelnuovo, G., & Molinari, E. (2021). The Impact of Psychological Flexibility on

Psychological Well-Being in Adults With Obesity. *Frontiers in psychology*, 12, 636933.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.636933>

Wang, J., Guo, R., Liu, M., Zhang, X., Ren, L., Sun, M., & Tang, S. (2018). Career Decision-Making Self-Efficacy and Professional Commitment Among Master Nursing Students. *Western Journal of Nursing Research*, 40(3), 327–345.
<https://doi.org/10.1177/0193945916682236>

Yazıcı, Ö. F. & Mergan, B. (2022). The Predictive Role Of Cognitive Flexibility And Cognitive Control On Aggression and Anger İn Sports . *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi* , 5 (3) , 522-536 . <https://doi.org/10.38021/asbid.1150357>

The relationship between self-efficacy in career decision-making and psychological flexibility and aggression in high school female students in Yazd

Farzaneh-sadaat Razavi¹, Najmeh Sedrpoushan^{2*}

Abstract

The current research aimed to determine the causal relationship between the variables of aggression and psychological flexibility with self-efficacy in deciding the career path of secondary school girls in Yazd city. 4769 female secondary school students of Yazd District two were selected in the academic year 1401-1402 by multi-stage cluster sampling method. The research tools included the aggression questionnaire by Bass and Perry (1978), the psychological flexibility questionnaire (acceptance and action) (AAQ-R) by Ross Harris (2000), and the self-efficacy questionnaire for career path decision-making by Betts and Taylor (1996). The research design was a correlation (structural analysis type). The data were analyzed using structural equation modeling (SEM), SPSS version 25, and AMOS version 20 software. The analysis results confirmed the fit of the hypothesized model after some correction indices for the covariance between errors related to self-evaluation and goal setting. They showed that the impact of aggression on the self-efficacy of students' career path decision-making is negative and significant, and psychological flexibility had positive impact on the decision-making self-efficacy. The career path of students is positive and meaningful. Considering the importance of self-efficacy in deciding students' career paths in determining the educational way, it is necessary to consider the factors affecting it, including the variables studied in this research.

1. M.A. in Counseling, department of counseling, faculty of humanities, Yazd branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran

2. Assistant professor of counseling, department of counseling, faculty of humanities, Khomeini Shahr branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran